

Naslov članka/Article:

Z LUTKAMI SE UČIMO PREDSTAVITEV PROJEKTA SKUM

Learning From Puppets: Presentation of SKUM Project

Avtor/Author:

Julija Kodrun

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 1-2/2023, letnik 54

ISSN 0356-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2023

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Julija Kodrun

OŠ Savsko naselje

Z LUTKAMI SE UČIMO

PREDSTAVITEV PROJEKTA SKUM

Learning From Puppets: Presentation of SKUM Project

IZVLEČEK

Kot učiteljica začetnica sem se tekom prvega leta poučevanja v 1. razredu še profesionalno iskala in sproti spoznavala, kateri učni pristopi so pri delu s prvošolci najučinkovitejši. Ugotovila sem, da pouk najbolje vodim takrat, ko izberem učni pristop, ki je blizu meni in moji filozofiji dobrega poučevanja. Poučevanja se lotim iz otrokove perspektive, učne ure skušam zastaviti tako, da načrtujem dejavnosti, pri katerih bodo učenci lahko aktivni, hkrati pa sproti med uro spremljam učence in skušam s spodbudami motivirati ter jih usmerjati do novih spoznanj. Vključitev v projekt Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno umetnostno vzgojo (SKUM) mi je omogočila, da prenesem teoretično znanje v prakso.

Ključne besede: lutke, projekt SKUM, domišljajska igra

ABSTRACT

As a beginning teacher, I was still learning about the most effective ways to work with first graders during my first year of teaching. I discovered that I teach best when I adopt a personal teaching approach pertinent to my teaching philosophy. I embark on teaching from the child's perspective and try to design lessons during which pupils can be active. I keep an eye on them throughout the class and motivate and guide them to new insights through encouragement. Being part of the SKUM project has allowed me to put theoretical knowledge into practice.

Keywords: puppets, SKUM project, imaginative play

UVOD

V šolskem letu 2020/2021 sem drugič poučevala v 1. razredu, teklo pa je moje tretje leto, odkar sem stopila v vlogo razredne učiteljice. Kot vsaka učiteljica začetnica sem se tudi sama v prvem letu poučevanja v 1. razredu še »lovi-la« in sproti spoznavala, kateri učni pristopi so pri delu s prvošolci najučinkovitejši. Zame je bilo glavno spoznanje, da pouk najbolje vodim takrat, ko izberem učni pristop, ki je blizu meni in moji filozofiji dobrega poučevanja.

Sama se poučevanja lotim z otrokove perspektive. Ko se torej pripravljam za poučevanje prvošolcev, se vprašam, katere so značilnosti njihovega razvojnega obdobja. Piaget trdi, da je učencem treba omogočiti učno okolje, v katerem lahko samostojno raziskujejo, eksperimentirajo ter na podlagi tega aktivno gradijo svoje znanje. Po drugi strani je Vigotski sočasno razvil svojo razvojno teorijo, ki jo je utemeljil na dejstvu, da smo ljudje socialna bitja in da na nas pomembno vplivajo družbeni in kulturni dejavniki. Poudarjal je, da smo že od rojstva v interakciji z drugimi posamezniki in da se ves čas prek te interakcije učimo. Jezika se na primer naučimo ravno prek aktivne interakcije z drugimi osebami. Zmožnost sporazumevanja pa je temelj

za nadaljnji miselni razvoj in ustvarjanje znanja. Torej učiteljeva naloga ni le ta, da pripravi ustrezno učno okolje, v katerem lahko otrok aktivno gradi svoje znanje, ampak tudi ta, da učence z ustrezno interakcijo vodi do znanja (Pergar Kuščer, 2004).

Svoje učne ure torej skušam zastaviti tako, da načrtujem dejavnosti, pri katerih bodo učenci lahko aktivni, hkrati pa le-te sproti med uro spremljam in jih skušam s spodbudami motivirati ter usmerjati do novih spoznanj. Vključitev v projekt SKUM mi je omogočila prenesti teoretično znanje v prakso. Temelj projekta je učencem omogočati doživljajne umetniške izkušnje. Spoznavanje sveta prek umetnin ali umetniških dogodkov nas postavlja v vlogo gledalca, poslušalca ali opazovalca in obenem tudi interpretira doživetega. S tem nas umetnost vodi v simbolni svet, v katerem ima vsak posameznik možnost, da izrazi svoje doživljanje prek določenega umetniškega jezika. V teh vlogah je posameznik aktiven in prek njega razvija svojo ustvarjalnost ter druge kompetence, ki omogočajo njegov celostni razvoj (Pirc, 2017). Po razmisleku sem se odločila v razred povabiti lutkovnega animatorja, ki bi z jezikom upodobitvene umetnosti otrokom omogočil kakovostno estetsko izku-

šnja in obenem učno snov približal njihovemu svetu. Lutka lahko kot medij otrokom približa določeno vsebino, saj prek zgodbe zbudi njihov čutni in živčni sistem. To omogoča, da se vsebina vtisne v otrokovo zavest in se zgradi most med realnim svetom in igrivim domišljijem svetom. Z drugimi besedami bi lahko rekli, da se lahko odrasli z lutko približamo otrokovi simbolni igri (Antič idr., 2019). Gre za domišljijško igro, ki vključuje elemente pretvarjanja. V tej igri otroci prevzemajo različne vloge, posnemajo dejanja in govor odraslih in s tem izražajo svojo predstavo realnosti, ki jo zaznavajo. Ob tem se prek igre učijo družbenih norm, socialnih veščin ter razvijajo lastno čustveno inteligenco. Kljub temu da so učenci 1. razreda na prehodu iz zgodnjega v srednje otroštvo, je simbolna igra še vedno dejavnost, ki jim omogoča celostni razvoj. Posledično skušam ustvariti učno okolje, ki bi otroku omogočilo vstopiti v simbolno igro ter prek nje na spontan način usvajati nova znanja in jih obenem tudi utrjevati (Marjanovič Umek in Lešnik Musek, 1999).

Obenem je med temeljnimi cilji projekta SKUM tudi iskanje odprtih učnih okolij z inovativnimi didaktičnimi pristopi, ki krepijo sporazumevalne zmožnosti otrok. Slednje zajemajo tako zmožnost sprejemanja kot tudi tvorjenja sporočil in se jih učimo prek interakcije z drugimi posamezniki. Namen projekta je raziskati, kako se te zmožnosti razvijajo prek določenega umetniškega jezika (Projekt SKUM, 2017). Pri poučevanju z umetniškimi mediji je naloga odrasle osebe, da poskrbi za kakovostno interakcijo z učenci. To lahko doseže tako, da prisluhne otrokom, sprejema njihove ideje in jim sledi ter jih spodbuja, da samostojno najdejo rešitev naloge, ki je pred njimi (Baloh, 2017). Lutka ima kot medij vzgojno funkcijo, saj s svojo igrivostjo pripomore k sproščenemu vzdušju, s čimer lahko učitelj vzpostavi varno okolje za učence. Ko pa se učenci dobro počutijo in se znebijo občutkov strahu ali tesnobe, lahko začnejo sprejemati nove vsebine in razvijati svojo ustvarjalnost (Majaron in Korošec, 2006). Prav s tem se lutke približa otrokovi simbolni igri. Ta pomembno vpliva na razvoj njegovih sporazumevalnih zmožnosti, saj je prek igre vlog in namišljenih situacij ves čas v interakciji z drugimi lutkami. Če otrok sprejme lutko kot igračo, mu le-ta pomaga svobodno izražati lastno doživljanje resničnosti, kar po navadi izraža z govorom (Marjanovič Umek, Fekonja in Hacin Beyazoglu, 2020).

Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti ni le eden izmed temeljnih ciljev projekta SKUM, temveč je tudi temeljni cilj učnega predmeta slovenščina. Glede na učni načrt naj bi se slednje sistematično razvijale v obdobju devetletnega osnovnošolskega šolanja (Učni načrt, 2018). Pri zasnovi projekta, ki sem ga izvedla, sem se torej želela približati otrokovi spontani igri in prek nje vključevati vsebine iz učnega načrta za 1. razred.

ZASNOVA PROJEKTA

V začetku šolskega leta 2020/2021 sem se sestala z lutkovno animatorico in pripovedovalko Katjo Povše. Dogovorili sva se, da se prvič vključim v pouk v sklopu kulturnega dne in samostojno izpelje delavnice. Zatem sva načrtovali, da se bo vključila v redni pouk. V tandemu sva izvedli tri različne učne ure, ki so trajale po 90 min. Katja je v učne ure vpeljala pripovedništvo ter lutkovno animacijo, jaz pa sem poskrbela za ustrezno obravnavanje in podajanje učne snovi. Po Katjihnih obiskih sem sama sklenila obravnavano

učno temo z upoštevanjem umetniških dejavnosti, ki jih je v snov vpeljala umetnica.

Sprva sva načrtovali splošne izobraževalne in vzgojne cilje, ki sva jih želeli doseči s tem projektom. Splošni izobraževalni cilji so bili:

- aktivno sodelovanje učencev pri izvedbi in vrednotenju umetniških dejavnosti;
- zanimanje za obravnavano učno snov;
- razumevanje in zapomnitev obravnavane učne snovi;
- uporaba znanja v novih situacijah;
- razvijanje ustvarjalnega razmišljanja in izražanja učencev.

Med vzgojnimi cilji sva si zastavili:

- učenje izražanja lastnih mnenj ali stisk;
- spoznavanja sebe in zaupanje vase;
- aktivno poslušanje sogovornika;
- spoprijemanje s konflikti;
- boljše razumevanje odnosov do sošolcev;
- učenje medsebojnega poslušanja in sodelovanja;
- spodbujanje medsebojnega upoštevanja različnih idej in predlogov;
- spodbujanje medsebojnega spoštovanja ter sprejemanje različnih mnenj;
- ustvarjanje dobrega počutja v razredu;
- nudenje medsebojne pomoči.

Med vzgojnimi cilji sva si zastavili, da se bi pri učenci razvijali socialne veščine, zato sva se dogovorili, da bi v večino dejavnosti izpeljali v skupinski učni obliki, ki bi učence spodbujala k medsebojnemu dogovarjanju ter ustvarjanju. To nama je omogočilo, da sva lahko dejavnosti načrtovali na podlagi metode sodelovalnega učenja. Učenci so torej dobili naloge in so se med seboj dogovarjali, kaj bo kdo naredil. Sodelovati so morali na primer pri pripravi scene za lutkovno animacijo. Lutke same so izdelovali individualno, da je vsak lahko vnesel svojo zamisel ter interpretacijo. Ponovno so morali sodelovati med seboj, ko so lutke animirali. Frontalno učno obliko sva po navadi načrtovali za uvod, ko jim je Katja pripovedovala zgodbo. Njeno pripovedovanje je bilo zelo doživeto in interpretativno, zato so jo učenci zbrano in aktivno poslušali. Frontalno je bila podana tudi razlaga učne vsebine ali navodil za delo, za katero sva poskrbeli, da je bila kratka in jasna.

Načrtovali sva tudi cilje za kulturni dan, ki je bil izveden v sredini oktobra 2020. Namen slednjega je bil, da se učenci spoznajo z upodobitveno umetnostjo (pripovedništvo, lutkovna animacija) in pridobijo kakovostno umetniško izkušnjo. Po izvedbi kulturnega dne sva se z umetnico začeli dogovarjati, kako in pri katerih vsebinah bi se lahko vključila v naš redni pouk. Žal so se z novembrom 2020 šole zaprle in smo pouk nadaljevali na daljavo. Sklenili sva, da se bova ponovno slišali, ko se vrnemo v šole, saj se nama je obema zdelo, da bodo učenci imeli boljšo izkušnjo, če bodo lahko doživeli interakcijo z lutko v živo in ne na daljavo.

Ponovno sva stopili v stik v začetku marca in naredili pregled učne snovi, ki smo jo takrat obravnavali. Določili sva termine srečanj in vsebine, ki bodo obravnavane na njih. Katja se je prvič vključila v redni pouk konec marca 2021. Izpeljala je dve uri matematike, pri kateri so učenci prek lutk ponovili in utrdili svoje znanje o osnovnih geometrij-

skih likih (kvadrat, pravokotnik, krog, trikotnik). Zatem bi se morali srečati aprila, a so se šole ponovno zaprle. Zato je Katja ponovno prišla v začetku maja 2021 in izpeljala uro slovenščine s poudarkom na utrjevanju glasov in črk slovenskega jezika. Zadnjič se nam je pridružila v sredini maja 2021 in pri uri spoznavanja okolja izpeljala uro na temo minljivosti človeškega življenja. Vsa tri srečanja je zasnovala na podlagi različnih zgodb in iz tega napeljala navezavo na učno snov. Učenci so se veselili vsakokrat, ko je prišla, saj so vedeli, da bodo poslušali zgodbe, izdelovali lutke in se igrali z njimi.

POTOVANE S PAJKOM ANANSIJEM

Kulturni dan je bil zaznamovan z zgodbami afriškega izvora o iznajdljivem pajku Anansiju. Katja je učencem pripovedovala tri zgodbe o njem. Med vsako je bil premor, v katerem je z učenci izvedla poustvarjalno dejavnost. Po zaključnem pripovedovanju so učenci najprej ustvarili sceno za vsako zgodbo. Sledilo je še samostojno izdelovanje naprstnih lutk. Ko so učenci končali, jih je umetnica z lutko povabila v spontano igro, prek katere so zaigrali zgodbo, ki so jo poslušali. Zatem jim je zastavila vprašanje: »O čem misliš, da bi se med seboj pogovarjale živali iz zgodbe?« S tem jih je spodbudila, da so stopili v interakcijo z drugo lutko in odigrali domišljjski dialog. Za konec so skupaj z umetnico določili še Orffovo glasbilo, ki bi predstavljalo določeno žival iz zgodbe. Sledilo je še nekaj improvizacije z glasbili in lutkami.

► SLIKA 1: Ustvarjanje scene za zgodbo (Foto: J. Kodrun)

Ob zaključku kulturnega dne sem učence vprašala, kaj jim je bilo všeč in kaj ne. Poročali so, da jim je bilo všeč, da so lahko izdelovali lutke in se z njimi igrali. Nihče ni poročal, da mu kaj ne bi bilo všeč. Vprašala sem jih, ali bi si želeli, da nas Katja še kdaj obiše in naš pouk popestri z lutkami. Vsi so bili za in so se tudi veselili naslednjega srečanja s Katjo. Menim, da je bila izvedba kulturnega dne zelo uspešna, saj je Katja s svojim pripovedovanjem otroke motivirala, da so ves čas pozorno sledili zgodbi. Pri izdelovanju scene in lutk jim je pustila prosto ustvarjanje, v čemer so zelo uživali. Nato jih je z animacijo lutke spodbudila, da so tudi oni oživili svoje lutke, se z njimi igrali in komunicirali tudi z drugimi lutkami. Opazila sem, da so se tudi tisti, ki so bolj sramežljivi, sprostiti in uspešno animirali svojo lutko.

Z LUTKAMI SE UČIMO

Katjine učne ure so se vedno začele s pripovedovanjem zgodbe (oz. v enem primeru deklamacijo nekaj pesmi). Z doživetim pripovedovanjem je vzbudila zanimanje učencev, jih motivirala za nadaljnje dejavnosti in jim obenem nudila kakovostno umetniško izkušnjo. Po zgodbi je sledila navezava na učno snov, pri čemer sem se v uro vklopila tudi jaz in poskrbela, da je bila snov ustrezno podana.

Pri uri matematike so učenci dobili nalogo, da so lutke živali izdelovali iz geometrijskih likov. Poiskati so morali predmete in jih obrisati tako, da so dobili pravokotnik, krog, kvadrat ali trikotnik. Pri tej dejavnosti so aktivno razmišljali, katere predmete lahko uporabijo, midve s Katjo pa sva jih z namigi vodili do ustreznih rešitev. Nekateri so v tej dejavnosti videli izziv in so v njej uživali, za nekatere pa je bila dejavnost zahtevnejša in so potrebovali več spodbude. Ko so končali z izdelavo, je vsak oživel svojo lutko ter se predstavil in ob tem povedal, iz katerih likov je sestavljena lutka. Zatem so zaigrali zgodbo, ki jim jo je Katja povedala ob začetku ure. Zgodba ima naslov Najprisrčnejši velikan, napisala pa jo je Julia Donaldson. Do konca tedna smo jo še večkrat zaigrali in pri tem menjali vloge. Poigrali smo se tudi s posameznimi lutkami in v dialogu z njimi opisovali, iz katerih geometrijskih likov so sestavljene njihove lutke in kje v razredu lahko še najdemo takšne oblike.

Naslednjič smo imeli uro slovenščine. S Katjo sva se odločili, da bo poudarek na slovenskih glasovih in črkah. Ker smo se srečali maja, sem z učenci še predelala celotno slovensko abecedo, zato je bil namen ure utrjevanje tega znanja. V uvodu jim je Katja prebrala nekaj pesmi, ki so predstavile določene črke abecede. Nato so učenci s telesom oblikovali določene črke. Katja je ustvarila tudi razredni orkester in jim dirigirala, katere glasove morajo spuščati (npr. AAAAA ali HHHHH ali TTTTT).¹ Zatem je še enkrat prebrala pesmi in učence razdelila v skupine. Vsaka skupina je izdelala svojo majhen oder in vsak član je izdelal svojo lutko na podlagi pesmi, ki so jo dobili. Dejavnost sem z učenci dokončala sama. Dala sem jim nekaj časa, da so se naučili svojo pesem deklamirati in pri tem animirati lutko. Sledil je še nastop vsake skupine.

Učenci so uživali v igri s črkami in glasovi. Po tej uri so večkrat izrazili željo, da bi se na podoben način igrali – oblikovanje črk s telesi, orkester glasov. Prav tako so uživali pri izdelovanju lutk in svojega odra. Za učenje pesmi na pamet so bili motivirani, saj so si želeli nastopati s svojo lutko. Ker so tako uživali v nastopih, smo jih izpeljali večkrat. Povabili smo tudi učence iz paralelnega razreda in jim dali nalogo, da morajo ugotoviti, o kateri črki je govorila pesem, ki so jo učenci deklamirali.

Na zadnjem srečanju sva se odločili obravnavati težjo temo, in sicer o minljivosti človeškega življenja. Katja je učencem pripovedovala zgodbo Lestev do zvezd, ki jo je napisala Rosalynne Greenway, in z njo odprla to tematiko na otroku prijazen način. Po pripovedovanju je sledil pogovor, ki sva ga vodili skupaj s Katjo in se pri tem zavedali občutljivost tematike. Tokrat učenci niso izdelovali lutk, ampak so skupaj izdelali drevo želja, na katerega je lahko vsak pritrtil svoj list (svojo željo). S Katjo nama je uspelo ustvariti varen prostor za pogovor o tej težki tematiki.

¹ Predstavitveni videoposnetek abecednega gledališča je dostopen na: <https://youtu.be/VZbDj-Fdp0E>.

► SLIKA 2: Pri uri slovenščine (Foto: osebni arhiv avtorice)

Učenci so imeli možnost povedati, kar so želeli. Poročali so, da jim je bilo najbolj všeč, ko smo skupaj ustvarili drevo želja.

► SLIKA 3: Izdelovanje lutk (Foto: J. Kodrun)

► SLIKA 4: Drevo življenja (Foto: J. Kodrun)

REFLEKSIJA O PROJEKTU

Napredek učencev sem v času trajanja projekta spremljala z etnografskimi zapisi. Izvedba kulturnega dne je bila namenjena temu, da se učenci spoznajo z lutkovno animacijo in pripovedništvom in da sama hkrati določim začetno stanje, katerega napredek sem spremljala med potekom projekta. Vsi učenci so si še vsaj enkrat ogledali lutkovno predstavo, zato za nikogar to ni bilo povsem novo. Vendar so se v večini prvič srečevali s tem, da so sami izdelovali svojo lutko in jo zatem tudi animirali. Med splošnimi izobraževalnimi cilji so bili predvideni: aktivna vključenost učencev, motiviranost za sodelovanje, možnost uporabe znanja v novih situacijah, razvijanje ustvarjalnosti in možnost izražanja doživljanj. Načrtovani vzgojni cilji so se osredinjali na oblikovanje učenčeve pozitivne samopodobe, grajenje na zaupanju vase, učenje sodelovanja ter razvijanje socialnih veščin. Po izvedbi kulturnega dne sem si zapisala svoja opažanja:

- Učenci so aktivno poslušali pripovedovane zgodbe.
- Vsi učenci so aktivno sodelovali pri skupnem ustvarjanju pajka Anansija.
- Večina učencev je bila visoko motivirana za skupno ustvarjanje scen.
- Nekateri učenci so potrebovali več spodbude pri samostojnem izdelovanju svojih lutk. Niso se znašli pri uporabi in obdelavi materiala ter so kopirali izdelke drugih učencev.
- Manjši del učencev je bil samostojen pri izdelavi lutk in je ustvaril izvirne izdelke.

Učenci so po kulturnem dnevu poročali o svojih izkušnjah, ki so bile pozitivne. Večina jih je izpostavila, da sta jim je

bili všeč izdelava in igra z lutkami. Nekateri so izpostavili, da jim je bilo všeč tudi, ko so skupaj izdelovali pajka Anansija.

Med bolj specifičnimi izobraževalnimi cilji so bili zastavljene vsebine iz učnega načrta, ki smo jih ponovili in utrjevali z umetniškimi medijem. Nobena obravnavana učna vsebina ni bila za učence nova, saj sem želela dati poudarek uporabi znanja, ki ga učenci že imajo, v drugačnih okoliščinah. Po matematični uri sem zapisala:

- Učenci so aktivno poslušali pripovedovano zgodbo.
- Učenci so bili motivirani za izdelovanje lastnih lutk, vendar nekaterim ni bilo všeč, da jih morajo izdelati iz matematičnih likov. To so bili učenci, ki jim je to predstavljalo večji izziv, saj se pri prerisovanju predmetov niso znašli.
- Tekom opazovanja sva jih s Katjo spodbujali in dajali usmeritve. Opazila sem, da so sčasoma vsi razumeli, kako obrisovati predmete ter katere predmete obrisati, da dobijo želeni lik. Učencem, ki so se sprva dejavnosti upirali, se je motiviranost dvignila in so uspešno dokončali svoje lutke.
- Pri animaciji lutk so vsi želeli sodelovati in so bili visoko motivirani. Opazen je bil napredek tudi pri samem vživljanju v like in animiranju lutk. Tretjina učencev je doživeto odigrala svojo lutko in se vživela v dogajanje zgodbe.

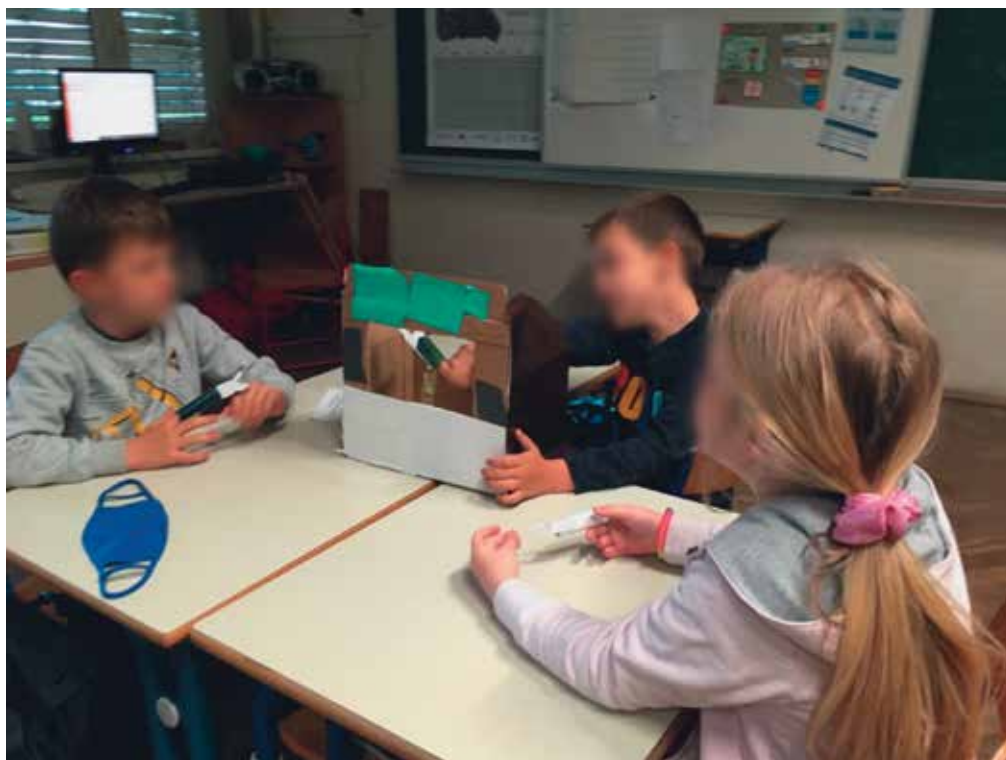
Namen druge delavnice je bil utrjevati glasove in črke slovenske abecede. Moji zapisi po delavnici so bili:

- Učenci so Katjo v razred sprejeli z navdušenjem in so se veselili njenih ur.
- Pri igri z glasovi so vsi sodelovali, utrjevali svoje znanje ter ga uspešno uporabili v novi situaciji.
- Velik napredek je bil opazen pri izdelavi lutk. Učenci so postali spretnejši in bolj iznajdljivi pri obdelavi materialov. Pri ustvarjanju so postali bolj samozavestni in so potrebovali manj pomoči.
- Tri od štirih skupin so si pri izdelavi odra porazdelile naloge in potrebe po mojem vmešavanju ni bilo. Ena izmed skupin je potrebovala usmeritev, saj niso vedeli, kako naj se lotijo naloge. Z malo pomoči jim je delo steklo in so naloge uspešno opravili.
- Pri pripravi lutkovne predstave sta dve skupini sami od sebe pripravili zelo doživeto deklamirano pesem. Dve skupini sta potrebovali malo več pomoči. Pri vseh pa opažam napredek, saj so bili pri animaciji lutk bolj sproščeni in so se bolj vživeli v svoje vloge.

Pri zadnji delavnici nismo izdelovali lutk, zato sem se bolj osredotočila na njihovo doživljanje umetniške izkušnje in zmožnost poustvarjanja po pripovedovani zgodbi:

- Učenci so zbrano in aktivno poslušali zgodbo.
- Pri pogovoru so sodelovali in so v večini vsi izrazili, kako so doživeli zgodbo.
- Pri ustvarjanju svoje želje jih je večina imela zelo ustvarjalne zamisli in se je kazal njihov napredek v izražanju samega sebe. Trije učenci niso imeli veliko zamisli in so kopirali drug od drugega.

Po vsaki delavnici sem učence vprašala, kaj jim je bilo všeč in kaj ne. Tole je nekaj njihovih odgovorov:

► SLIKA 5: Animacija lutk
(Foto: J. Kodrun)

- »Všeč mi je bilo, ko smo izdelovali lutke.«
- »Všeč mi je bila zgodba, ki smo jo poslušali.«
- »Všeč mi je bilo, da sem lahko po svoje izdelala lutko.«
- »Všeč mi je bilo, da smo lahko izdelali oder.«
- »Všeč mi je bilo, da sem lahko bil velikan, ko smo zgodbo zaigrali.«
- »Ni bilo všeč, da nismo izdelovali lutk (po 3. delavnici).«

Menim, da je bil projekt zelo uspešen, saj so bili doseženi vsi zastavljeni cilji. Vsaka izvedena ura je ponujala različne dejavnosti, s katerimi so bili ti cilji doseženi. Lutka je kot medij učence zelo hitro in učinkovito motivirala in jih spodbudila k aktivnemu sodelovanju. Naloge, ki so jih dobili, so bile zastavljene tako, da so morali uporabiti svoje znanje in iskati ustvarjalne rešitve. V času igre z lutkami so vsi imeli možnost izražanja svojih doživljanj.

Načrtovani vzgojni cilji so se osredinjali na oblikovanje učenčeve pozitivne samopodobe, grajenje na zaupanju vase, učenje sodelovanja ter razvijanje socialnih veščin. Pri poustvarjanju zgodb so imeli učenci več ali manj ustvarjalno svobodo, zato možnosti, da bi naredili napako, tako rekoč ni bilo. Marsikateri učenec je ob tem, ko je izdelal svojo lutko, doživel uspeh in bil ob tem ponosen. Obenem so naloge od učencev zahtevale, da veliko med seboj sodelujejo in komunicirajo. Ne glede na to, ali so morali skupaj rešiti nalogo ali so le odigrali dialog med dvema lutkama, so gradili medsebojne odnose in se še bolj povezali med seboj. Menim torej, da so bili tudi vzgojni cilji doseženi.

Umetniška izkušnja, ki so jo učenci dobili od Katje, jim je dala možnost, da odprejo vrata v svet domišljije in igre ter prek njega razvijajo svoje sposobnosti in zamisli. Že samo Katjino doživetje pripovedovanja je v njih opazno vzbudilo doživljanje zgodbe, ki so jo poslušali. Lutka pa jim je pomagala, da so to doživljanje izrazili. Med srečanji, ki jih je vodila Katja, sem pri učencih opazila velik napredek. Ta je bil največji ravno pri tistih, ki jim ročne spretnosti

predstavljajo izziv ali pa so sramežljivi. Ti so namreč dobili dobro izkušnjo ustvarjanja in potrditev, da zmorejo sami. To je bilo kasneje opazno tudi na drugih področjih, npr. pri računanju, pri pisanju, pri slikanju/risanju ... Prav tako je bilo opazno, da so tisti bolj sramežljivi izgubili ali vsaj zmanjšali svoj strah, ko so animirali lutko. Na splošno lahko rečem, da so lutke in zgodbe ustvarile sproščeno vzdušje, ki je tudi omogočilo dobro sodelovanje in povezovanje učencev med seboj.

Meni kot učiteljici je ta izkušnja prav tako dala ogromno, saj sem lahko opazovala, kako je Katja pripovedovala zgodbe, animirala lutke in kako je spodbujala ustvarjanje učencev. Mislim, da sem se ravno iz tega naučila največ. Opazila sem namreč, kako se je Katja s svojim pripovedovanjem in igrivim načinom komunikacije prek lutk približala svetu otrok in jih ravno s tem pritegnila. Hipoteza, ki sem jo postavila pred to izkušnjo, je bila, da bi lahko na tak igrivi način učencem približala marsikatero učno snov. Že s prvim srečanjem na kulturnem dnevu me je navdihnila prav za tako obliko dela. Zato sem v času pouka na daljavo želela popestriti podajanje snovi ravno s pripovedovanjem. Za pouk na daljavo sem namreč snemala posnetke za svoje učence. Začeli smo spoznavati simbol + in se učili seštevati do 5. V ta namen sem si izmislila zgodbo o veвериčki Zofi, ki je nabirala, štela in seštevala, koliko kostanjev ima za zimsko zalogo. Vmes pa je še malo potelovadila (in mi seveda z njo). Ko smo se vrnili v šolo, so se učenci še nekajkrat spomnili na to zgodbo.

SKLEPNE MISLI

Sama sem zelo zadovoljna z izvedbo in potekom delavnic, ki jih je izpeljala Katja. Večinski del ur sem vseeno prepuščala njej, saj sem želela omogočiti, da razvija svoje zamisli. Vključevala sem se, kjer se mi je zdelo to primerno, na primer pri pogovoru o učni snovi ter pri usmerjanju in pomoči posameznim učencem.

Prednost poučevanja s pomočjo pripovedništva in lutkarstva se kaže v izjemnem dvigu motivacije učencev za delo in njihovem aktivnem sodelovanju prek igrivih dejavnosti. Učencem so se odpirale različne možnosti za izražanje lastnega doživljanja. Že pri sami izdelavi lutk so imeli proste roke glede tega, katere barve bodo izbrali, kako velika bo njihova lutka, kako bo videti ... Ne jaz ne Katja nisva rekli: »Če delaš medveda, mora biti rjav, saj so take barve medvedu v naravi.« Spodbujali sva njihov domišljijski svet in jim pustili prosto pot. Večina jih je pri tem uživala in se igrala z barvami po svoje. Pri oživljanju lutke so ponovno imeli ustvarjalno svobodo. Sami so se lahko odločali, kakšen značaj bo imela njihova lutka. Po navadi so s tem izrazili, kako so lik doživeli v zgodbi, ki jim jo je povedala Katja. Nekateri so se pri animaciji lutke bolj sprostiti in se izražali v doživljem dialogu. Drugi so lutko animirali manj doživeto in se niso mogli povsem sprostiti.

Takšen način dela je od učencev zahteval tudi sodelovanje s sošolci in usklajevanje zamisli. S tem so se učili medsebojne komunikacije ter med seboj gradili odnose. Ko so animirali svojo lutko, so se spontano spustili v dialog z

drugo lutko in tako komunicirali s svojimi sošolci. Pri tem so tudi lažje izražali svoje doživljanje. Prek lutke so bolj nazorno izražali čustva in tudi prepoznali čustva drugih lutk v igri.

Z moje perspektive so delavnice, ki jih je izvedla Katja, celostno vplivale na razvoj in napredek učencev. Ne samo da so uspešno utrjevali učno snov, temveč so tudi razvijali ročne spretnosti, pri delu so bili miselno aktivni, razvijali so svojo ustvarjalnost, gradili medsebojne odnose, se učili socialnih veščin, spoznavali sami sebe in se učili izražati svoje doživljanje. Med Katjinimi srečanji in po njih sem opazila, da sem vedno več rešitev iskala v lutki in pripovedništvu, in to ne samo pri književnem pouku. Zgodbe in lutke sem poskušala vključevati v različne predmete. Pri animaciji lutk sem še nekoliko nesproščena, vendar verjamem, da mi bo z vajo šlo vedno bolje. Zato tudi v prihajajočem šolskem letu načrtujem vključevanje lutke v različne učne vsebine, saj mislim, da igriv pristop poučevanja omogoča celosten razvoj prvošolcev, obenem pa se je po mojih izkušnjah doslej izkazal za najučinkovitejšega in najuspešnejšega.

VIRI IN LITERATURA

Antič, S., Garvar, M., Komljanec, N., in vrtec Trnovo (2019). *Pedagoški lutkar*. Vrtec Trnovo.

Baloh, B. (2017). *Sporazumevalna zmožnost*. Projekt SKUM. <https://www.skum.si/strokovne-podlage/porazumevalna-zmoznost/>

Baloh, B., Birsa, E. (2017). *Medpredmetno povezovanje in timsko delo*. Projekt SKUM. <https://www.skum.si/strokovne-podlage/porazumevalna-zmoznost/>

Korošec, H. (2003). Lutke in gledališka igra kot oblike simbolne igre. *Sodobna pedagogika* 54 (2), str. 190-204.

Majaron, E., Korošec H. (2006). *Otrokovo ustvarjanje z lutkami*. V: *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem.

Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., Hacin Beyazoglu,

K. (2020). *Zgodnja pismenost otrok: Razvoj, spremljanje in spodbujanje*. Filozofska fakulteta.

Marjanovič Umek, L., Lešnik Musek, P. (1999). Simbolna igra: Kaj jo določa in kako igra določa otrokov razvoj. *Psihološka obzorja* 8 (2/3), str. 35-58.

Pergar Kuščer, M. (2004). Šola in otrokov razvoj: mlajši otrok v šoli. Pedagoška fakulteta.

Pirc, V. (2017). *Kulturna zavest in izražanje*. Projekt SKUM. <https://www.skum.si/strokovne-podlage/kulturna-zavest-in-izrazanje/>

Projekt SKUM (2017). *Namen in cilji projekta*. <https://www.skum.si/o-projektu/namen-in-cilji-projekta/>

Učni načrt. *Program osnovna šola. Slovenščina* (2018). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf

www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf

Učni načrt. *Program osnovna šola. Matematika* (2011). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_matematika.pdf

Učni načrt. *Program osnovna šola. Spoznavanje okolja* (2011). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznvanje_okolja_pop.pdf